

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ»

Ступінь освіти	бакалавр
Освітня програма	Українська мова та література
Тривалість викладання	9,10 чверті
Заняття:	весняний семестр
лекції:	2 години а тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає

Філології та мовної комунікації

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4887>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації:

Microsoft Teams – група «035-21-1 Художня література для дітей»

Викладач:

Біляцька Валентина Петрівна

Доктор філол. наук, професор
кафедри філології та мовної
комунікації

Персональна сторінка

E-mail: Biliatska.V.P.@nmu.one

1. Анотація курсу

Навчальною дисципліною «Художня література для дітей» передбачено ознайомлення студентів з літературознавчими розвідками, присвяченими українському письменству, яке писало для дітей і про дітей її кращих зразках.

2. Мета і завдання курсу

Мета курсу «Художня література для дітей» – ознайомити студентів із специфікою розвитку художньої літератури для дітей, її сутністю, основними ознаками, розкрити багатство української дитячої літератури в історичній обумовленості й художній цінності, зосередити увагу на специфіці образного мислення на різних етапах її розвитку; ознайомити студентів з основними творами, що входять в коло дитячого читання, функціями, жанрами; визначити особливості дитячої літератури; прослідкувати еволюцію розвитку літератури для дітей.

3. Результати навчання

Окреслити особливості сучасної літератури для дітей та юнацтва, охарактеризувати специфіку літературної освіти; досягти естетичну природу та пізнавальний, виховний, розвивальний потенціал літератури для дітей та юнацтва.

Поглибити цілісне уявлення про дитячу літературу як самостійне історико-літературне явище, що відображає основні тенденції розвитку вітчизняної літератури й педагогічної думки.

Вивчити творчість видатних митців, які присвятили свою діяльність дітям, з'ясувати специфічні особливості творів для дітей, їхню тематику, проблематику, роль у формуванні високодуховної, національно свідомої особистості.

Виробити навички аналітичного підходу до художнього тексту, що адресований дітям чи підліткам; систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, комп'ютерні технології; працювати з першоджерелами, збірниками текстів, періодичними виданнями, користуватися довідковими матеріалами, зокрема літературними енциклопедіями та словниками літературознавчих термінів.

Розвивати естетичний смак, уміння орієнтуватися у підборі творів, що входять у коло дитячого читання; визначати їхнє місце в літературному процесі, зв'язок творів із фольклором, міфологією, релігією, визначати значення для національної культури.

Розкрити особливості розвитку дитячої літератури на різних етапах літературного процесу, визначати засоби творення образів та психологію дитячого сприйняття навколишнього світу.

Виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти.

4. Структура курсу

Лекції

Лекція: 1. Вступ. Література для дітей як важливий засіб навчання та виховання.

Лекція: 2. Дитячий фольклор як специфічний вид творчості. Казковий та документально-фантастичний епос.

- Лекція: 3.** Історичний розвиток і формування давньої української дитячої літератури XI – XVIII ст.
- Лекція: 4.** Література для дітей I половини XIX - новий період в історії української дитячої літератури. Т. Шевченко про дітей і для дітей. Роль Л.І. Глібова в галузі дитячої літератури.
- Лекція: 5.** Література для дітей II половини XIX - новий період в історії української дитячої літератури.
- Лекція: 6.** Літературна казка. Твори Марка Вовчока для дітей. Іван Франко – видатний теоретик і критик дитячої літератури
- Лекція: 7.** Література для дітей кінця XIX – початку XX ст. Новаторство Б. Грінченка в галузі дитячої літератури. Психологізм оповідань М. Коцюбинського, В. Винниченка, Твори для дітей Лесі Українки, О. Олесь, Б. Лепкого.
- Лекція: 8.** Тема дитячої долі у творах письменниць-демократок кінця XIX - початку XX століття.
- Лекція: 9.** Жанрово-тематична палітра літератури для дітей та юнацтва першої половини XX ст. Література для дітей і юнацтва 1931-1945 рр.
- Лекція: 10.** Розвиток дитячої літератури періоду Другої світової війни та повоєнного періоду. Воєнна проза в контексті дитячої літератури у творчості письменників-шістдесятників (Ю. Збанацький, М. Вінграновський, Є. Гуцало, Б. Харчук).
- Лекція: 11.** Тематика, своєрідність прози для дітей II половини XX століття (М. Стельмах, І. Багмут, В. Близнець, В. Малик).
- Лекція: 12.** Розвиток дитячої поезії II - половини XX століття. Тематика, мотиви поезії для дітей Платона Воронька, Валентина Бичка, Івана Неходи, Грицька Бойка, Тамари Коломієць, Дмитра Білоуса, М. Сингаївського. Творчість поетів-шістдесятників для дітей та юнацтва.
- Лекція: 13.** Особливості новітньої української дитячої літератури. Періодизація.
- Лекція: 14.** Тематика і проблематика творів для дітей письменників діаспори (С. Черкасенко, І. Качуровський, Р. Завадович, І. Багрянний, К. Перелісна, Д. Чуб).
- Лекція: 15.** Загальна характеристика творів лауреатів премії ім. Лесі Українки, Олени Пчілки, М. Трублаїні.

Практичні заняття

- Практичне заняття: 1.** Жанрове й тематичне розмаїття дитячого фольклору для дітей: класифікація, збирання й дослідження
- Практичне заняття: 2.** Літературні казки Марка Вовчка та Івана Франка. Майстерність І. Франка для дітей.
- Практичне заняття: 3.** Теми й образи творів для дітей Л. Глібова, І. Манжури, С. Руданського.
- Практичне заняття: 4.** Тема школи у творчості письменників кінця XIX – поч. XX ст. (Б.Грінченко, А.Тесленко, С.Васильченко). Психологізм у дитячій літературі. **Практичне заняття: 5.** Образ дитини у творчості українських письменників Розстріляного відродження, 20-30-х років XX століття.
- Практичне заняття: 6** Жанрове розмаїття творчого доробку Н. Забілої, О. Іваненко, О. Копиленка, О. Донченка.
- Практичне заняття: 7.** Письменники-педагоги для дітей (С.Макаренко, В. Сухомлинський). Образи «важких» дітей.
- Практичне заняття: 8.** Художня майстерність творчості Всеволода Нестайка.

Практичне заняття: 9. Творчість поетів-шістдесятників у контексті розвитку дитячої літератури.

Практичне заняття: 10. Традиційність і новаторські пошуки в прозі З.Мензатюк, С. Рудківського та інших.

Практичне заняття: 11. Жанрово-тематичне розмаїття української драматургії для дітей.

Практичне заняття: 12. Основні мотиви дитячої літератури української діаспори.

Практичне заняття: 13. Шляхи розвитку сучасної української дитячої літератури.

Практичне заняття: 14. Загальна характеристика періодики для дітей ХХ – поч. ХХІ століття.

Практичне заняття: 15. Творчість для дітей письменників рідного краю.

5. Технічне обладнання та програмне забезпечення

Технічні засоби навчання:

Персональні комп'ютери;

Дистанційна платформа MOODLE.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Практична частина			Разом
*Відповіді на практичних заняттях	Написання реферата, повідомлення	Контрольні тестові роботи, завдання, робота із текстами	
60	20	20	100

* При несвоєчасному складанні тем практичних занять максимальна оцінка знижується на 2 бали.

У виставленні загальної кількості балів враховується регулярне відвідування занять (не більше одного пропуску без поважних причин за всіма видами занять) та наявність конспекту лекцій.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі контрольної роботи, яка містить тестові питання або передбачає розгорнуті відповіді на них.

Практична частина оцінюється за результатами відповідей на практичних

заняттях та результатами контрольної тестової роботи, яка містить 20 завдань по 0,5 бала =10 за одну тестову роботу.

Для підвищення оцінки (якщо було більш ніж 2 пропуски занять) **на 3 бали** здобувач вищої освіти може виконати та захистити презентацію з будь-якої теми лекцій з дисципліни «Художня література для дітей», або обрати тему самостійно (після попереднього узгодження з викладачем).

Якщо студент набрав менше 60 балів з поточного опитування та самостійної роботи, він обов'язково складатиме **залік**. Питання підсумкового контролю розміщено на платформі MOODLE або Teams.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

Максимальна кількість балів, нараховується за правильну, повну (наведено приклади) та конкретну відповідь (еталонну) на запропоноване питання, відсутня інформація, яка опосередковано відповідає суті питання тощо.

6.4. Критерії оцінювання практичної частини

Відповіді на практичних заняттях.

Максимальна кількість балів – 60, де кожне практичне заняття оцінюється балом 4; в оцінку враховується відповіді на питання плану практичних занять, наведені приклади текстів, виконані додаткові завдання.

Контрольні тестові роботи.

У кожній контрольній 20 тестових завдань з трьома варіантами відповідей, правильна відповідь оцінюється **0,5 бала всього 10 балів**.

Написання реферату оцінюється **20 балами**. Студент мусить ґрунтовно розкрити запроповану йому тему з посиланням на дослідників та сучасні студії, з власними коментарями творів авторів, правильно оформивши роботу.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікативна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту і завчасно.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1 Базові

(підручники, посібники)

1. Дивосвіт «Веселки»: Антологія літератури для дітей та юнацтва: У 3 т. / Упоряд. Б.Й. Чайковський. Київ: Веселка, 2005. 700 с.
2. Дитяча література. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX-першої половини XX століття. Хрестоматія / Н.І.Богданець-Білоskalенко Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006. 432 с.
3. Іванюк С. Література для дітей (40-90 роки) *Історія української літератури XX ст.: У 2 кн. Кн. 2: Друга половина XX ст.* Підручник/За ред. В.Г. Дончика. Київ : Либідь, 1998. 456 с.
4. Качак Т., Круль Л. Дитяча література. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2014, 236 с.
5. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с.
6. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література: Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1988. 264 с.
7. Рідне слово. Українська дитяча література: Хрестоматія: Навчальний посібник: У 2-кн. / Упор. Варакіна З.Д. Київ: Либідь, 1999. Кн.1. 400 с.; Кн.2. 552 с.
8. Славова М. Попелюшка літератури. Теоретичні аспекти літератури для дітей. Київ: Київський університет, 2002. 81 с.
9. Срібна книга казок. Українські літературні казки: для середнього та старшого шкільного віку / Упоряд. Ю.Винничук. Київ: Веселка, 1992. 493 с.

10. Українська дитяча література. Хрестоматія: Навчальний посібник для вузів / Л.П.Козачок. Київ: Вища школа, 2006. 519 с.
11. Українська дитяча література. Хрестоматія: У 2 ч.: Навчальний посібник / Упоряд. І.А. Луценко, А.М.Подолінний, Б.Й.Чайковський. Київ: Вища школа, 1992. Ч.1. 381 с.; Ч.2. 286 с.

8.2. Довідкові

1. Барабаш Світлана. Пам'ять розуму і серця в ліриці Ліни Костенко. *Література. Діти. Час. Збірник літературно-критичних статей про дитячу літературу*. 1989. С.65-70 (5Б208).
2. Бондаренко Ю. Алегорія тиранії в казці І. Франка «Фарбований лис» *Дивослово*. 2004. №1. С. 29-33.
3. Бичко Валентин. Цікавий, своєрідний світ (До 80-річчя від дня народження І.А.Багмута) *Література. Діти. Час. Збірник літературно-критичних статей про дитячу літературу*. 1983. С.182-187 (5Б208).
4. Бойцун І. Роль „посередника” в розкритті внутрішнього світу дітей у творах Євгена Гуцала. *Дивослово*. 1998. №5. С.54-55.
5. Бойцун І.Є. Дитина – центр Всесвіту (За світобудовою Є.Гуцала). *Вісник. Філологічні науки*. Луганськ. 1998. № 9. С.15-18.
6. Дитячі журнали «Барвінок», «Дзвінок», «Малятко», «Пізнайко», «Соняшник» та інші.
7. Дем'янівська Людмила. І складний дитячий світ... *Література. Діти. Час. Збірник літературно-критичних статей про дитячу літературу*. 1989. С.52-55.
8. Єфімов О. Спогад з поглядом в майбутнє. Дитяча література – учора, сьогодні, завтра. *Літературна Україна*. 1991. 9 травня.
9. Караменова Т. Книжки, що не зраджують (Спроба методично-особистісного аналізу творчості В.Нестайка). *Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2001. № 3. С. 115 –119.
10. Костюченко В. Літературними стежками. Нарис української літератури для дітей ХХ століття. Київ : «К. І. С.», 2009. 344 с.
11. Маковецький В. З чарівної країни дитинства: пам'яті В. Близнеця. *Київ*. 1998. № 1 - 2. С.129–132.
12. Малець Л. Світ дитячої душі у творчості Володимира Винниченка (за матеріалами збірки «Намісто»). *Українська мова та література в школі*. 1997. №4.
13. Мелешко В. Казка «Запорожці» Івана Нечуя-Левицького: формально-змістові чинники. *Філологічні науки. Збірник наукових праць*. Полтава, 2011. № 1 (7) С.3–10.
14. Нестайко Всеволод. Творчість, видана дітворі. *Література. Діти. Час. Збірник літературно-критичних статей про дитячу літературу*. 1982. С.88-101.
15. Олесь О. Все навколо зеленіє: Вірші, поеми, казки: Для мол.і шк.віку / упор., передм. П. Радишевського. Київ: Веселка, 1990. – 318 с.
16. Сабат Г. Казки Івана Франка: особливості поетики. Дрогобич: Коло, 2006. 360 с.
17. Хом'як Тамара. „Що б з мене було?” (Діти у творчості Архипа Тесленка). *Література. Діти. Час. Збірник літературно-критичних статей про дитячу літературу*. 1987. С.80-84 (5Б208).
18. Хропко Петро. Гуманістичний пафос дитячих оповідань Бориса Грінченка. *Література. Діти. Час. Збірник літературно-критичних статей про дитячу літературу*. 1987. С.69-79 (5Б208).

19. Хропко П. Світ дитини в автобіографічних оповіданнях І. Франка. *Література. Діти. Час*. Київ: Веселка, 1981.
20. Шашко А.М. Художньо-поетична інтерпретація жанру літературної казки у творчості І.Манжури // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. № 19, 2011. Ч. II С.60–69.
21. Ярмиш Ю. «Казка стукає у двері»: казки, байки, фантаст. новели, казк. повісті / передм. Д. Головка; худож. С. Лук'яненко . Київ : Дніпро, 2004. 351 с.

РЕСУРСИ

1. Дніпровська міська бібліотека <http://www.library.dp.ua/>
2. Науково-технічна бібліотека НТУ «Дніпровська політехніка» <http://lib.nmu.org.ua/>
3. Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України <https://nlu.org.ua/>
5. Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/en/main2/>